

13
SUMMO ADJUVANTE NUMINE,
DISSERTATIO
DE

PHILOSOPHO
MODESTO,

QUAM,
SUFFRAG. AMPLISS. FACULT. PHILOSOPH.
IN REG. ACAD. ABÔENSI,

PRÆSIDE
VIRO MAXIME REVERENDO atq; CELEBERRIMO,

D^N. DOCT. CAROLO
MESTERTON,

Logic. & Metaphys. PROFESS. Reg. & Ordinar.

Pro GRADU MAGISTERII,

Publicæ censuræ modestè subjecit,

JUSTINUS SCHIEVER,

WESTRO-GOTHUS,

DIE III. JULII, A. R. S. MDCCLXII.

L. H. Q. A. M. C.

A B O Æ,

Impressit JOHAN CHRISTOPHER FRENCKELL.

S:Æ R:Æ M:IS

MAGNÆ FIDEI VIRO,

Reverendissimo PATRI ac DOMINO,

D: NO ENGELBERTO
HALENIO,

S. S. Theologiæ DOCTORI Consummatissimo,

Dioeceseos Scarenis EPISCOPO Eminentissimo;

Ven. Consist. PRÆSIDI Gravissimo,

Gymnasii Scholarumq; per Dioecesin EPHORO Adcuratissimo,

MÆCENATI MAXIMO.

*Da facilis veniam PRÆSUL Venerande Gothorum,
Quod TUA Philosophus limina clara petat.*

Est habitus simplex, qualem decet esse modesti

Scilicet & rebus convenit ille meis.

Incedant alii picto grandique cothurno,

Pertenui socco me titubare juvat.

Sæpe TUUM volui summum celebrare favorem,

Protinus ut tantum Musa negavit opus.

Ne tamen ingratus videar benefactaque spernens

Has TIBI devotus porrigo mentis opes.

Accipias igitur facilis munuscula nostra

Meque TUO jubeas usque favore frui.

Sic fundam semper, PRÆSUL calidissima vota,

Fataque sint votis prosperiora TUIS.

REVERENDISSIMO NOMINI TUO

devotissimus cliens

JUSTINUS SCHIEVER.

Multis eisdemque diversis plane ingenii dotibus instructi sunt mortales. Alii enim facili negotio ad veritatem liquidam perveniunt, alii non nisi summo studio illam adsequuntur. Variant hæc ipsa pro diversa hominum indole, temperamentis, inclinationibus &c. Cum igitur non idem singulis contigit acumen, sæpissime fieri solet, ut diversas de rebus quibuscunque opiniones foveant, etiam illi, qui cæteris meliora sapere videantur, ex quibus porro disputationes oriuntur vel mitiores vel acerbiores prout diversæ fuerint rationes, quæ disputantes in pugnam concitaverint. Si rationibus semper adsurgerent mortales, facile lites quæcunque componerentur, nec tantus fervor in disputando, quantum subinde deprehendimus, observaretur. Verum a primis inde unguiculis certa addiscimus dogmata, quæ tanto nobis sunt cariora, quo diutius eadem fovimus, vel majori amore virum eruditum, qui eadem primum nobis propinavit, amplexi fuimus. Quamobrem præjudicia in disputando utramque fere faciunt paginam. Orta scientiarum aurora dissipatæ sunt barbariei tenebræ,
A sed

sed cum plura oppugnandi & sese defendendi instrumenta simul obtinerent mortales, disputationes vehementiores non tantum non desierunt, sed potius majori animorum contentione quam antea institutæ fuerunt; adeo ut reges jura sua doctorum virorum disquisitionibus non raro subjecerint, atque controversiæ, quæ armis in campo dirimi non possent, argumentis ex rostris decidi paterentur. Videre mihi videor homines omni ardore, quem ambitio & spes lucri accendere posset, & alere in se debacchantes. Quid autem savis his contentionibus effecerint aliis discernendum relinquimus. Amat otia Phœbus, & si amice inter se convenirent homines de veritate indaganda, facile ad metam propositam pervenirent; dum contra, inter strepitus balbutientium cœlestis hæc propago facile evanescat. Quamobrem a Philosopho requirimus ut sit modestus.

§. I.

Ut vero inoffenso pede in proposito studio progrediamur, pauca in usum sequentium, præmittenda esse duximus de Philosophia & Modestia. Philosophiam rite definimus quod sit *habitus reddendi rationes sufficientes rerum, quæ sunt vel esse possunt*, (divinarum humanarumque) *quatenus ex recta ratione possunt cognosci*. Hinc Philosophus is dicitur, qui ejusmodi *habitu rationes rerum sufficientes reddendi gaudet* (a). *Virtus ea quæ in laudis honorisque studio ita versatur, ut cogitata actionesque nostras ad naturæ legem*

(a) vide Dissertat. D. Licent. And. Knös de charactere Veri Philosophi paragraph. IV. & V.

gem attemperat, utque in honorum campo eosdem & mereri & negligere videamur, dicitur Modestia, & is qui ita laudes honoresque consecratur, ut rationem ducem sequatur, nec a dicta norma recedat dicitur Modestus. Ex allatis jam definitionibus clarum evadit, eum philosophum modestum dicendum esse: qui non tantum facultate gaudet rerum rationes sufficientes investigandi & perspiciendi, sed etiam hoc solum intendit, hoc amat, in hoc unice delictum quærat, ut veritatem defensurus solidis, sed amica ratione propositis, argumentis alterum erroris convincat. Vel per se autem constat, quod licet nos respectum ad virtutes Philosophi intellectuales habeamus, præcipue tamen morales heic in censum veniant, & eo respectu Philosophus modestus sequentibus gaudet proprietatibus: verbis non pungentibus satyris sed jucundissimo eloquentiæ melle fragrantibus utitur: sedulo cavet ne quidquam proferat, quod ostentationem sapiet, aut fastum. Sicut limites ingenii sui satis angustos esse agnoscit, ita non sine hæsitatione sua proponit dubia, nec suam unquam sed veritatis causam sedulo agit. Aliorum igitur de sua virtute & perfectionibus, judicium non tam expetit quam expectat. Quos scientiis eminere cernit, eosdem magni facit, quamvis amplissimis, quibus omnium iudicio digni sunt, non fungantur honoribus. Si qua disputatio cum aliquo inciderit, æquitatem suam non minus quam eruditionem omnibus probat, & licet quadam occurrerent, quæ exactam ferre nequeunt censuram, eadem tanto tamen examinat candore,

ut quivis, qui nimis modo morosum se non præbet, argumentis ejus & rationibus, evidentia & simplicitate commendabilibus adfurgere cogatur. Atque ut paucis multa complectar: nemini obest, omnibus sese humanum & facilem præbet, nullius unquam existimationi quidquam derogat, nævos auctorum & lapsus vel ingenue detegit, vel sicco præterit pede, contra ea quæ egregia sunt & magnum produunt ingenium, & admiratur, & aliis libenter ut novos thesauros ex obscuris ignorantia tenebris effossos, indicat. Quamobrem Philosophus modestus in disputando magis efficit quam ille, qui cum vehementia disputat, quod ex sequentibus satis patebit superque.

§. II.

Qui iratus in arenam disputatoriam descendit lædit adversarium, quem erroris sui convincere deberet. Ipsum enim tamdiu confundere satagit, donec alter vel ipsum ad incitas redigat, vel etiam victas dare manus cogatur. De existimatione igitur ejus detrahit, ut suam hac jactura ampliorem reddat. Transgreditur igitur præcepta Moralia, quæ urgent neminem esse lædendum. Laureolam in ejusmodi mustaceo non quærit modestus noster Philosophus, qui usum & abusum disputationum optime novit. Non enim disputat nisi ut sese instruat: non sua proponit argumenta, tanquam omni exceptione majora sed ut dubia quæ ulteriorem desiderant limam. Fortissimas adfert demonstrationes, sed voce adeo grata & verbis adeo urbanis, ut auditorum animos utraque ex parte vehementer pascat. Religio-
ni

ni sibi ducit, mordaces ironias & aculeata scommata adhibere: imo detestatur torva supercilia & risus malignos, qui magis subinde irritant, quam acerbissimæ contentiones. Paucis: contradicit sine odio, disputat sine acerbitate, & erroris convincit & in rectam viam deducit adversarium, nec tamen ipsum offendit.

§. III.

Qui nomen Philosophi modesti mereri satagit, ante omnia in id incumbat necesse est, ut ad hæc tria sollicite attendat. Evitare igitur debet *sermonis obscuritatem, ancipites Logomachias & meretricium verborum fucum*. Philosophus enim finem respicere debet, qui est, ut mentem ejus intelligant alii, eamque ob rem obscuritatem fugiet, i. e. perspicuitati operam dabit. Perspicuus autem tum dicitur, quum non adhibet terminos vagos & obscuros, quibus vel nulla vel obscura respondet notio, vel inanes, qui ideas includunt deceptrices. Philosophi veteris ævi, ut Pythagoras, Plato, Aristoteles, alique, quos plura venerata sunt secula, dogmata sua adeo obscure proposuerunt, ut vix ipsi intelligerent, quæ alios docere debuerant. Quare etiam maximo fervore in se debacchabantur homines & erudita fulmina ex cathedra catervatim emittebant. Qua ratione autem, alter alterum sui erroris sic convinceret, cum mentem ejus prorsus non intelligeret? Eleganter itaque Zeno: *Mente tinctum Philosophus sermonem proferre debet*. Porro cum ex obscuritate & ambiguitate sermonis Logomachia sæpissime oriantur, Philosopho haud exiguum maculam aspergentes, itaque

Modestus easdem ceu larvas & gerras siculas aver-
fatur; probe gnarus, quod in arena disputatoria ve-
ritas sit indaganda, nec proterve disputandum de ver-
borum sensu æquivoco, sed de rebus. Valeant igitur
subdolæ rixandi artes, quæ vel directe vel oblique
famam adversarii stringunt. Denique Modestus Phi-
losophus, ut sincere cum omnibus agit, ita singula
ejus verba eundem candorem, quò animus ejus or-
natur, spirant. Procul facessere jubet omnes sen-
tentiarum præstigias, & meretricium verborum
fucum; probe gnarus, quod phaleras has prorsus de-
dignetur ingenua veritas. Præterea cum nihil magis
deceat hominem, quam in actionibus suis respectum
quendam tam temporum quam personarum habere,
ita Modestus Philosophus suam eruditionem nemini
obtrudit, nec litteris operam navat, ut quavis oc-
cassione suam pompose monstret scientiam. Vestigia
premit modesti Socratis, qui hoc unum scire se fa-
tebatur, quod nihil sciret. Nihil igitur gratius, a-
mœnius nihil, quam cum modestus noster Philoso-
phus alexæ disputatoriæ sese committit: videmus enim
quomodo mascula eruditio atque intrepidus animus
a placida virtute ita coërceantur, ut extra rationis
oleas nunquam vagetur.

§. IV.

Cum finis & scopus in disputando propositus
sit, ut mutui colloquii placida quadam disquisitione
variæ & discrepantes sententiæ inter se conferantur,
& rationem momentis in utramque partem studiose
pensitatis veritas tandem emergat, rerumque certa
sic

sit & explorata conditio; Modestus disputator omnifidu in id incumbit, ut dum in campo Theologico versatur, sedato animo & a turbidis affectibus vacuo partim adversarii opinionem impugnet, partim etiam suam defendat sententiam. Sicut enim Theologica salutem nostram ad quam ceu amoenissimum portum omni studio contendimus, propius tangunt; ita in his labi & errare gravissimum putamus vitium. Si igitur quempiam acriter aggrediamur, nec honori vel existimationi ejus parcamus, in furorem ipsum conjicimus, & tantum non cogimus, ut hæresin quandam amplectatur. Vel si hoc non succedat, veritas tamen tot distinctionibus & divisionibus obruitur, ut quam in apricum producere deberent, eandem tenebris plus quam cimmeriis involvant. Docet igitur experientia, quod contentiones ejusmodi raro fructum quandam produxerint, sed odia genuerint, vatinianis pejora. Exempla hujus rei sexcenta nobis exhibet Historia tetros perversæ mentis sætus. Quis quæso nescit, quod in acerrima contentione inter Flacium & Victor. Strigelium, res eo fuerit deducta, ut ille absurdas maxime opiniones sit amplexus, easdemque mordicus defenderit, adeo ut sanctissima dogmata potius pessundata, quam suam existimationem imminutam voluerit. Episcopi in Concilio Nicæno congregati, vehementia sua Arium erroris convincere non potuerunt, quod tamen modestia & simplici sua sed amica oratione tandem præstitit antiquus quidam Myta. Qua de re legi potest Radulphi Cudworthi, Syst. intellectuale hujus universi pag. 718. seq.

§. V.

Dum aqua subiecto igne ebullit, ascendunt vapores & objecta quævis adeo obscurant, ut eadem difficulter dignoscere queamus. In fervida disputatione ita turbantur non raro circuli nostri, ut veritas peplo quasi involuta videatur. Scilicet, non tam solliciti sumus de veritate indaganda, quam de honore nostro defendendo. Hoc modestus novit Philosophus, quamobrem hos scopulos ad quos veritas facile naufragium facere potest, sollicitè evitat. Modesti igitur animus nec blandis verborum lenociniis occæcatur, nec gravibus adversæ partis procellis turbatur. Potest igitur omnes ingenii nervos intendere versus veritatem, ad quam ceu justissimam meditationum metam, contendit. Tranquilla iudicii libertas facit ut in errorum barathra præceps non ruat. At quam diversa est Disputatoris vehementis conditio? Hic enim eadem ferme ratione considerat objecta qua Navarcha in nave sedens contemplatur fugientia littora; sed modestus est instar civis, qui tranquille & libere examinat quæcunque ipsi subjiuntur. Plura quidem in laudem modesti Philosophi in medium proferri & potuissent & debuissent, verum gravissimæ rationes solum meditationum nostrarum hic abrumpere nos cogunt. Summo autem numini, quod inceptis nostris benigne adfuit, sit Laus & Gloria in secula seculorum!

